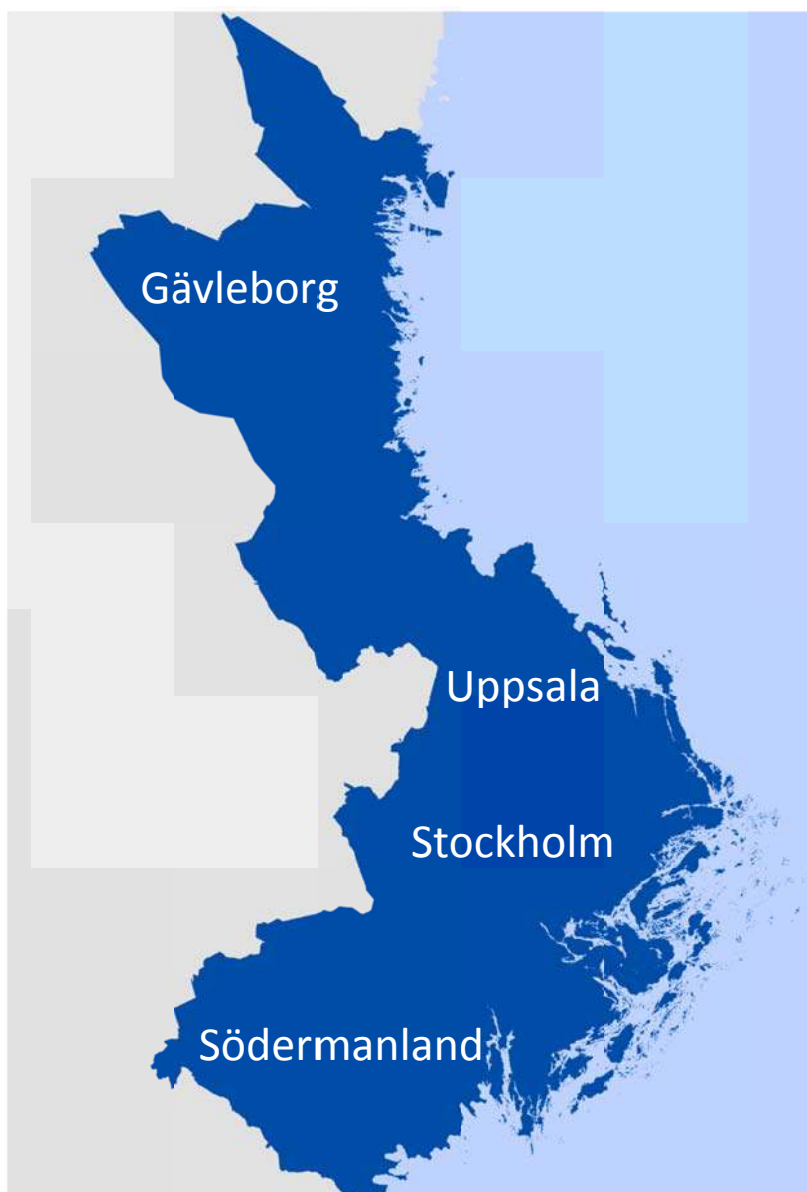

VERKSAMHETSPLAN 2016

(Styrelse 2016-02-04, förbundsstämma 2016-04-28)

Östra Sveriges Luftvårdsförbund

Box 38145

100 64 Stockholm

Besöksadress: "Fatburen", Södermalmsallén 36, 5 tr.

Kontakt: förbundssekreterare Göran Andersson

tel 08-5800 2101

e-post: goran.andersson@oslvf.se

www.oslvf.se

Inledning

Förbundet har bildats för att bidra till en förbättrad luftkvalitet inom dess geografiska utbredning. Det förutsätter att de åtgärder som vidtas för att uppnå förbättrad luftkvalitet vilar på en faktabaserad grund.

Förbundet ska så långt som möjligt, till skälig kostnad, tillhandahålla underlag till sina medlemmar samt andra aktörer som påverkar luftens kvalitet samt att med information påverka olika aktörer i en positiv riktning.

Östra Sveriges Luftvårdsförbund övervakar luftens kvalitet och kan beräkna miljökonsekvenser av nya vägar, industrietableringar och ny bebyggelse

Genom samverkan i Luftvårdsförbundet kan de fyra länens kommuner, landsting och andra aktörer skapa sig en bra bild av luftens kvalitet och hur föroreningarnas halter påverkas av olika beslut. Det är inte praktiskt eller ekonomiskt möjligt för varje kommun att hålla sig med den kompetens eller ha de resurser som fordras för att bygga upp en egen organisation som mäter, övervakar och beräknar luftens kvalitet och exponering. Östra Sveriges Luftvårdsförbund samlar krafterna för en effektiv övervakning av luftkvaliteten i Södermanlands, Stockholm, Uppsala och Gävleborgs län.

Utsläpp, mätningar och modeller

Det konkreta arbetet med luftvård och övervakning av luftens kvalitet består huvudsakligen av tre delar:

- inventeringar av utsläppskällor
- mätningar av luftkvalitet och meteorologi
- modeller för spridning och nedfall av luftföroreningar

Kartläggningen av utsläpp av luftföroreningar och insamlandet av informationen i utsläppsdata-baser är grunden i arbetet. Ju mer detaljerad och omfattande information som finns om källorna och deras utsläpp, desto bättre och mer riktat kan olika åtgärder prioriteras och genomföras. Att kontinuerligt mäta meteorologi och halter av föroreningar ger en bild av spridningsförhållanden och luftens status och kvalitet. Det är också viktigt att kontinuerligt mäta import av luftburna föroreningar till regionen för att veta hur lokala utsläpp samverkar med nationella och internationella föroreningar. Med meteorologi och utsläpp som indata till olika modeller kan spridningen av olika luftföroreningar beräknas och i nästa led exponeringen för människor och miljö.

Årsmöte

Årsmötet sammanträder 1 gång/år före april månads utgång. Extra årsmöte kan sammankallas av styrelsen om behov föreligger.

Årsmötet 2016 kommer att hållas 28 april kl. 13.00, som vanligt på Saturnus konferens, Hornsgatan 15 i Stockholm.

Kansliet ansvarar för att kallelse och handlingar utsänds i tid och i enlighet med stadgarna till medlemmarnas valda årsmötesombud samt till styrelse och beredningsgrupp.

Vid årsmötet hålls ett föredrag av inbjuden föreläsare.

www.oslvf.se/verksamhet/arsstamma

Styrelse

För år 2016 planeras fyra ordinarie styrelsemöten, två under våren och två under hösten. Extra styrelsemöten kan läggas in vid behov.

Kansliet ansvarar för utskick av kallelse och dagordning till förbundets styrelsemöten samt mötesprotokoll.

Under varje mandatperiod om fyra år brukar förbundets styrelse och beredningsgrupp ges tillfälle att delta vid en resa till en europeisk stad för att studera hur man i andra städer övervakar av luftkvalitet och arbetar med åtgärder för renare luft.

Förbundet har tidigare besökt London, Berlin samt Freiburg och en ny resa planeras till september. Förbundskansliet tar i samverkan med styrelse och beredningsgrupp fram förslag till resmål och program för dagarna. www.oslvf.se/verksamhet/styrelse/

Presidium

Presidiet (ordförande, vice ordförande och förbundssekreterare) träffas c:a en vecka före varje styrelsemöte samt efter behov. Då

kanslifunktionen är gemensam för luftvårdsförbundet och Svealands kustvattenvårdsförbund samordnas de båda förbundens presidier för hantering av förbundsadministrativa frågor.

Kansliet ansvarar för utskick av kallelse och dagordning till förbundets presidie möten.

Beredningsgrupp

Beredningsgruppens håller möten cirka tre veckor före förbundets styrelsemöten samt därutöver efter behov under året. Gruppens funktion är att bereda ärenden inför styrelsens möten samt att vara idégenerator till förbundets verksamhet.

Kansliet ansvarar för utskick av kallelse och dagordning till förbundets beredningsgruppsmöten samt protokoll.

www.oslvf.se/verksamhet/beredningsgrupp

Kontaktombud

Förbundet har minst ett kontaktombud hos varje medlemsorganisation.

Som förbundets kontaktombud ansvarar man för uppdateringar av förbundets emissionsdatabas, samt att inom den egna organisationen föra vidare information om förbundets verksamhet och aktuella luftvårdsfrågor. Kontaktombuden lyfter även medlemsorganisationernas behov och önskemål på förbundets verksamhet.

Under år 2016 ska sedvanlig planering göras för att hålla två möten med

kontaktombuden. Dessa möten har karaktären av halvdagsseminarium där inbjudna gästföreläsare i utbildningssyfte presenterar aktuella luftvårdsfrågor, informerar om pågående verksamhet inom förbundet, och lämnar utrymme för diskussioner kring för medlemmarna angelägna luftvårdsfrågor.

Till kontaktombudsmöten kallas även styrelse och beredningsgrupp. Kansliet ansvarar för kontaktombudsmötenas program, inbjudan och dokumentation, samt att hålla förteckningen över ombud uppdaterad på bl a förbundets hemsida. www.oslvf.se/verksamhet/kontaktombud

Sammanträdestider år 2016

Årsmöte

28 april 13.00 Saturnus konferens, lokal Bellman

Styrelse

4 februari 13.15
31 mars 13.15
8 september 13.15
24 november 13.15

Presidiet

21 januari 09.15
21 mars 13.15
1 september 09.15
10 november 09.15

Beredningsgrupp

15 januari 13.15
15 mars 13.15
23 augusti 13.15
25 oktober 13.15

Kontaktombud

20 maj 13.15
7 oktober 13.15

Medlemskontakter

Kansliet kommer fortlöpande informera medlemmarna om vad som händer i förbundet. Även under 2016 ska information hos medlemmar prioriteras, och då särskilt nya medlemmar, för att informera om förbundets verksamhet och vad förbundet kan erbjuda sina medlemmar.

Ett nyhetsbrev kommer regelbundet att ges ut med ambitionen om 1-3 gånger per år med aktuella händelser inom luftmiljöövervakningsområdet och om förbundets aktiviteter.

Luftvårdsförbundets hemsidor är i övrigt medlemmarnas huvudsakliga informationskanal. Förbundet har en egen hemsida, www.oslvf.se,

med förbundsadministrativ information. Mät- och modelldata redovisas på www.slb.nu/lvf. Även andra informationsinsatser kan förekomma.

Verksamhet

Basprogram

I basprogram ingår mätningar, drift av mätstationer, realtidsrapportering av mätdata via internet, underhåll av mätdatabaser och emissionsdatabaser, kvalitetskontroller av data samt systemadministration (licensavgifter, support, utveckling mm).

Av tabellen nedan framgår vid vilka mätstationer i luftvårdsförbundets system som olika luftföroreningar kommer att mätas. Dessa mätningar fyller en viktig funktion för hela regionen eftersom de bl.a. mäter importen av luftföroreningar till regionen och anger de bakgrundshalter till vilka de lokala haltbidragen adderas.

Bakgrundsstationer	NOx	NO2	SO2	PM10	PM 2,5	PM 0.1	Sot	O3
<i>Urban bakgrund</i>								
Torkel Knutsson ²	X	X	X	X	X	X	X	X
Uppsala	X	X		X	X			
Kanan (SLB-analys)		X						
<i>Regional bakgrund</i>								
Norr Malma ¹	X	X		X	X			X

¹⁾ även meteorologiska mätningar

Nedan anges de meteorologiska mätstationer som genererar mätdata för modellberäkningar och som ingår i luftvårdsförbundets regionala system.

Meteorologistationer	Mast (m)	Hor. Vind	Vert. vind	Vind-riktning	Abs. Temp	Diff. Temp	Nederbörd	Rel. fukt.	Glob. stråln
Marsta, Uppsala	30	X	X	X	X	X	X	X	X
Norr Malma, Norrtälje	24	X	X	X	X	X	X	X	X
Högdalen, Stockholm	50	X	X	X	X	X	X	X	X
Eskilstuna 1)									

1) SLB-analys tar över driften av den meteorologiska masten i Eskilstuna under förutsättning att Eskilstuna kommun reser masten som i dagsläget är nedmonterad.

Nedan anges dessutom lokala och nationella mätstationer som november år 2015 drivs av SLB-analys eller ACES, Stockholms Universitet, och som är viktiga referensstationer till luftvårdsförbundets regionala mätprogram. Den nationella och europeiska mätstationen som ACES driver är också en viktig referensstation

Lokala och nationella stationer	NOx	NO2	PM10	PM2,5	Antal Partiklar	Sot	CO	O3
Lokala stationer								
<u>Stockholm</u>								
Hornsgatan	X	X	X	X	X	X	X	X
Sveavägen	X	X	X	X			X	
Norrlandsgatan	X	X	X					
Folkungagatan	X	X	X	X				
<u>Trafikverket</u>								
E4, Essingeleden	X	X	X	X		X		
E4, Brännkyrkaskolan	X	X	X	X				
<u>Uppsala</u>								
Kungsgatan	X	X	X	X				
<u>Södertälje</u>								
Turingegatan			X					
Birkakorset			X					
<u>Sollentuna</u>								
E4, Häggvik			X	X	X			
Töjnaskolan			X	X				
Eriksbergsskolan			X	X	X			
Ekmans väg			X	X	X			
<u>Botkyrka</u>								
E4, Alby	X	X						
<u>Västerås</u>								
Storgatan			X	X				
<u>Borlänge</u>								
Stationsgatan			X	X	X			
Nationella stationer								
<u>Aspvreten (ACES)</u>			X	X	X	X		X

Samverkan genom regionala och lokala mätprogram medför att antalet mätstationer uppfyller minimikraven om antalet provtagningsplatser som ska finnas inom ett samverkansområde med ca 3 miljoner invånare enligt 12 § NFS 2013:11.

Förbundets verksamhetsområde har utökats – bakgrundshalter i nya län bör kontrolleras

I och med att förbundets verksamhetsområde utökats med Gävleborgs och Södermanlands län anser SLB-analys att det är nödvändigt att utöka

mätningarna i urban bakgrund för PM10 och NO_x i dessa län. Förslagsvis genomförs det via tilläggsprogram.

Emissionsdatabaser

För verksamhetsområdet finns en emissionsdatabas som omfattar 50 kommuner. SLB-analys har utvecklat rutiner för uppdatering av den regionala emissionsdatabasen.

SLB-analys ansvarar för strukturen och kvaliteten i emissionsdatabasen och uppdaterar alla underordnade databaser innehållande emissionsfaktorer och tidsprofiler. Detta sker rent praktiskt en gång per år men SLB-analys arbetar kontinuerligt med att utvärdera och förbättra emissionsfaktorer. Målsättningen är alltid öka kvaliteten och detaljeringsgraden i emissionsdatabasen.

Kommunernas och Länsstyrelsernas uppdatering och genomgång av emissionsdatabasen sker under hösten år 2016. Förbundets kontaktombud medlemmarna sköter inmatning av emissionsdata. Efter uppdateringsperioden genomför SLB-analys kvalitetskontroller för att säkerställa kvaliteten på de data som lagts in av förbundets medlemmar.

Modeller

I huvudsak används olika typer av spridningsmodeller som alla ingår i SMHI's system Internet Airviro och Simair.

SMHI-Airviro vindmodell

Luffföroreningar påverkas av olika meteorologiska processer. Vindar transporterar föroreningar, turbulensen blandar och späder dem. Airviro använder en vindfältmodell baserad på Danard (1977) för att beräkna de vindfält som används av spridningsmodellerna.

SMHI-Airviro gaussmodell

Gaussmodellen används för att beräkna halter av föroreningar ovan mark (öppet landskap) eller tak (bebyggelse). Beräkningshöjden är satt till 2 m som standardvärde, men användaren kan specificera andra värden. Spridningen från varje enskild källa beskrivs i modellen med hjälp av en Gaussisk plymmodell.

SMHI-Airviro OSPM

I tätbebyggda områden beskriver gaussmodellen halter av luffföroreningar i taknivå. För att beräkna halten nere i gaturum kompletteras därför gauss-beräkningarna med beräkningar med gaturumsmodeller.

Bebyggelsefaktorn, dvs. om gaturummet är slutet samt dess dimensioner, spelar stor roll för gatuventilationen och därmed för haltnivåerna. SMHI Airviro OSPM används för att beräkna luffföroreningshalter och dess fördelning i gaturum både för enkelsidig och dubbelsidig bebyggelse. Airviro OSPM implementerades i systemet år 2014 och har testats under våren år

2015. Airviro Gauss och Airviro OSPM utgör tillsammans en motsvarighet till SMHI Simair OSPM-modell. Det är en klar fördel att modellerna ligger inom samma system då det effektiviserar framtagande av beräkningsresultat.

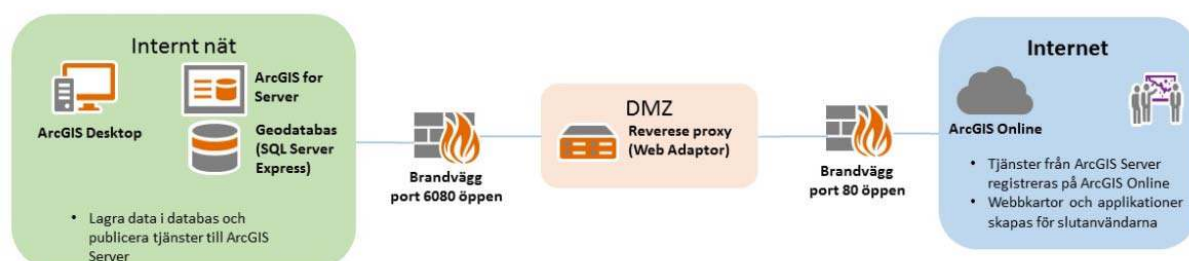
CFD-modeller (CFD=Computational Fluid Dynamics) är avancerade modellverktyg som kan användas för att beräkna luftföroreningshalter i miljöer med komplicerad geometri som t.ex. stadsbebyggelse, vägbroar eller tunnelmynningar. CFD-beräkningar används som ett komplement till mer traditionella modellberäkningar såsom t.ex. gaussmodeller. CFD modellering utförs av SLB-analys med modellen MISKAM.

I alla spridningsmodeller baseras beräkningarna på meteorologiska data som genererats av en diagnostisk vindmodell. Indata till vindmodellen är meteorologiska mätningar i ett antal punkter. Den gaussiska modellen används främst för scenarioräkningar i samband med miljö- och hälsokonsekvensutredningar av olika slag. Beräkningarna med modeller valideras löpande mot uppmätta data. Den största osäkerheten utgörs ofta av kvaliteten på indata, främst emissionsdata.

Geografiska informationssystem

Geografiska informationssystem, GIS, används idag inom SLB-analys och en rad medlemskommuner inom beställarens samverkansområde. Inom SLB-analys finns en ambition att rationalisera GIS-hantering inom organisationen och att kunna erbjuda enkla och effektiva tjänster som underlättar utbytet och tillgängligheten av geografisk information till förbundets medlemmar, allmänhet och uppdragsgivare. Utvecklingsarbetet är påbörjat och kommer att fortgå under år 2016

Syftet är att skapa en struktur för en rationell hantering av webpublicering, utbyte och nedladdning av GIS-information inom luftkvalitetsområdet. Den plattform som SLB-analys har byggt ger möjlighet att skapa webbkartor, tjänster som geoprocesseringsverktyg, adresskodning och datadelning. ArcGIS for Server som SLB-analys installerat medför att data även blir tillgängligt i surfplattor, webbläsare, andra applikationer och desktopprogramvaror.

Tilläggsprogram

Enligt gällande avtal för driften av förbundets regionala luftövervakningssystem för år 2016, mellan Miljöförvaltningen, Stockholm stad och Östra Sveriges luftvårdsförbund, skall tilläggsprogram föreslås för ett år i taget.

För 2016 har beredningsgruppen tagit fram ett antal förslag på program och inbördes prioriterat dessa. Styrelsen har beslutat att 2016 genomförs inventering av andel fordon med dubbdäck, uppföljning av nationella miljökvalitetsmål för partiklar (PM10) och kvävedioxid, samt kartläggning av befolkningens exponering för halter av dessa ämnen

Nya medlemmar

Efter att alla kommuner i Södermanlands län och flertalet i Gävleborgs län blev medlemmar i förbundet under åren 2012-2014 väntas inte fler kommuner bli medlemmar under år 2016.

Under året kommer istället framför allt större företag med utsläpp till luft i de nya medlemskommunerna kontaktas angående intresse av medlemskap.

Samarbete med andra miljöövervakningsförbund

Genom att det gemensamma kansliet med Svealands kustvattenvårdsförbund har de två förbunden ett naturligt nära samarbete.

Därutöver är det önskvärt att utveckla samarbetet med andra miljöövervakningsförbund om det kan leda till samverkan och nyttjande av varandras resurser för gemensamma ändamål.

Även under 2016 kommer förbundet medverka vid de möten Naturvårdsverket och SKL (Sveriges Kommuner och Landsting) arrangerar för kommuner och regioner där miljökvalitetsnormerna för luft överträds.

Hemsidor

Under 2015 upprättade förbundet en helt ny webbsajt www.oslvf.se liknande den som Svealands kustvattenvårdsförbund har sedan tidigare, dvs att förbundsinformation (stadgar, protokoll, medlemsförteckning etc) läggs på en egen sida istället för hos den upphandlade miljöanalysfunktionen. Sidan kommer under året vidareutvecklas och förfinas i samverkan med och efter synpunkter från medlemmarna.

SLB-analys bedriver ett utvecklingsarbete för att förnya hemsidan www.slb.nu under år 2016. Nytt gränssnitt innebär att ramar inte längre ligger i grundstrukturen. Varje sida kommer att kunna "bokmärkas". Administrationen av hemsidan kommer också att bli enklare och fler personer kommer att sköta uppdateringen.

Luftvårdsdag 2016

Även under 2016 kommer förbundet tillsammans med Länsstyrelsen i Stockholms län, Trafikverket region Stockholm och Miljöförvaltningen i Stockholm arrangera en Regional luftvårdsdag. Preliminärt planeras

årets regionala luftvårdsdag till andra hälften av september. Det blir då för fjärde året i rad. 2015 låg fokus på luftkvalitet vid förtätning av bebyggelse, och tidigare har bl a EU luftvårdsdagstiftning varit ett tema. Intresset för Luftvårdsdagarna har varit stort och varje år har lokalen varit fullsatt.